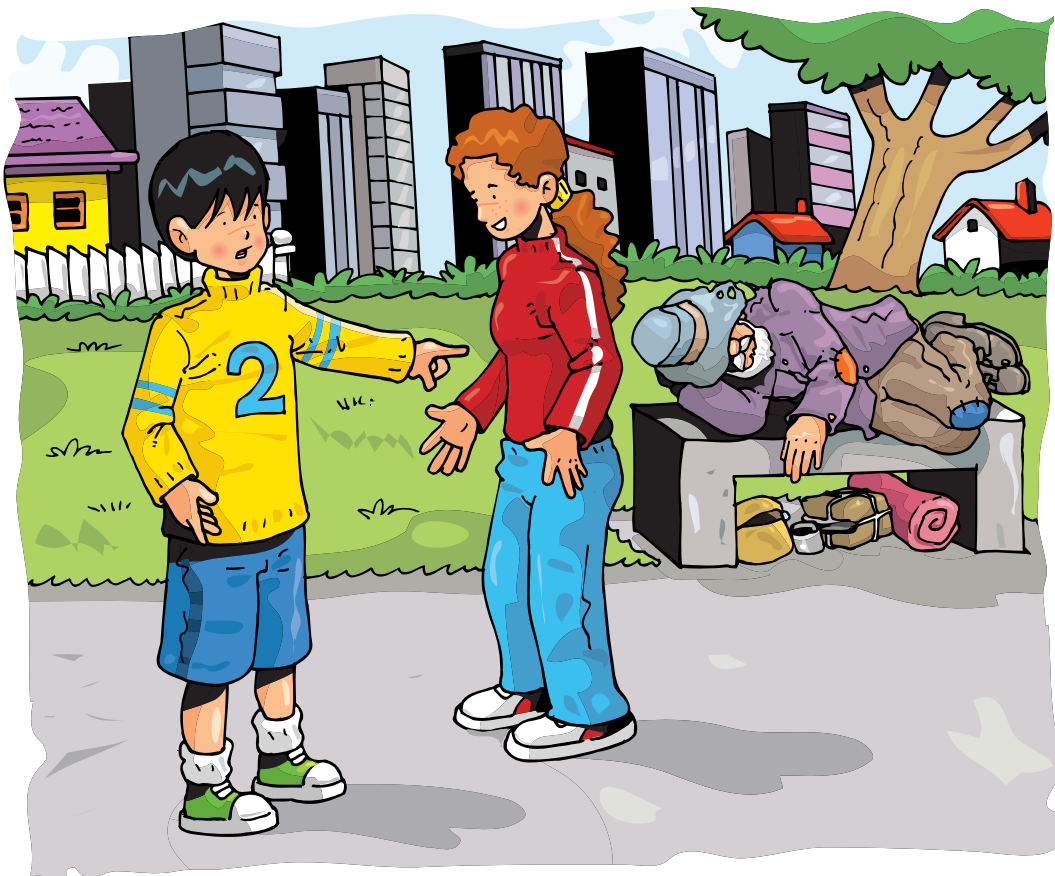


Un diamant neșlefuit

Cristi arată spre un bătrân îmbrăcat cam ponosit, pe care îl vedea moțând mereu pe o bancă din apropiere.

- Cine-i tipul acela? o întrebă el pe Narcisa, o fată cu care se împrietenise în parc.
- Cine, Miron Nebunul? Vine tot timpul în parc. Hrănește porumbeii și se uită la copii cum se joacă, zise fata.
- Mă cam sperie, zise Cristi.
- A, e un bătrân mai ponosit, dar e de treabă, zise fata.



Casa în care locuiau Anca și Cristi era chiar lângă parc, iar mamele lor îi puteau urmări pe fereastră. Uneori veneau și ele și stăteau pe o bancă. Cristi se simțea în parc ca acasă. Doar Miron Nebunul îl cam speria. Arăta de parcă ar fi putut să te ducă într-un loc întunecos... și cine știe, poate chiar să te mănânce, ca în povestea cu Hänsel și Gretel!

– Mie mi se pare inofensiv, zise Anca.

Cum să fie inofensiv un bătrân neras și cam murdar? Sigur la el acasă e plin de șobolani! își continuă Cristi șirul gândurilor.

Tocmai atunci, la intrarea în parc se opri o mașină fițoasă. Șoferul, curat și bine îmbrăcat, scoase capul pe fereastră și le făcu semn cu mâna copiilor.

– Cum ajung de aici în bulevardul Victoria? întrebă el. Poate merge cineva cu mine să-mi arate? Îi voi răsplăti efortul, le spuse el copiilor când se apropiară.

Cristi cunoștea bine zona, așa că se îndreptă sigur de el spre mașină. Era super fain că îi oferea recompensă!

Miron Nebunul deschise ochii.

Șoferul mașinii de lux era foarte spilcuit, cu obrazul frumos ras și îngrijit. Ce mașină frumoasă avea! Când Cristi ajunse în dreptul lui, omul îi deschise portiera să urce.

– Cum ziceai că se ajunge pe Victoria? întrebă el, întinzându-se să-l prindă de braț pe băiat.

Pe Cristi îl încurca familiaritatea bruscă a șoferului, care părea că vrea să-l tragă mai repede în mașină.

– Îți spun eu unde este, se auzi o voce gravă și răgușită care vorbea pe un ton tăios. E pe lângă secția de poliție. Poți pleca într-acolo chiar acum!

Zicale din bătrâni

Cum se aplică zicalele de mai jos la întâmplarea cu șoferul mașinii fițoase? Ele spun că nu ar trebui să iei de bun orice și nici să judeci după aparențe:

„Nu tot ce zboară se mănâncă.”

„Pe afară-i vopsit gardul,
înăuntru-i leopardul.”

Nu judeca după aparențe!

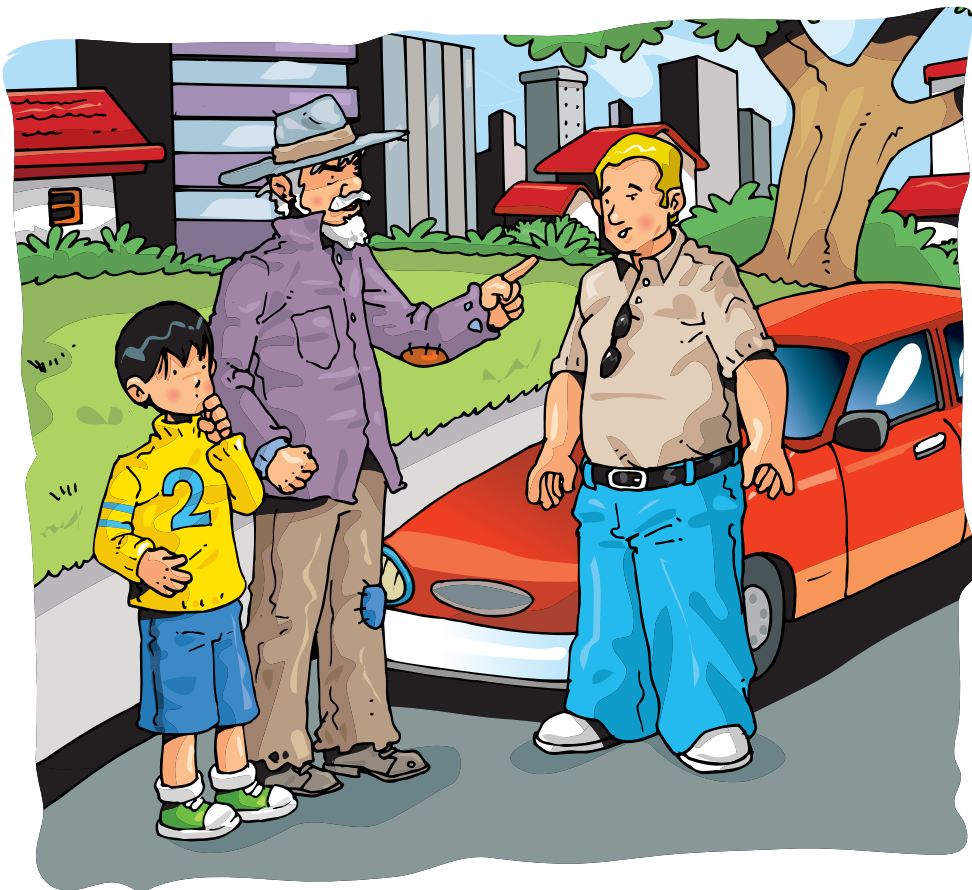
Cum se aplică această afirmație la prietenii care par atrăgători, dar în cele din urmă se dovedesc a nu fi prieteni adevărați?

Ce este un prieten adevărat?

Cristi se întoarce și-l văzu în spatele lui pe Miron Nebunul. Nu mai arăta deloc ca un bătrân adormit, ba parcă devenise brusc impunător.

Arăta supărat ca niciodată și țâfnos, ba chiar amenințător. Mama Ancăi și mama lui Cristi se apropiau și ele cu pas grăbit de mașină, uitându-se bine la străin.

– Nu voiam să vă supăr, s-a scuzat șoferul, care apoi a închis portiera și a dispărut rapid din vedere.



– O să-i fac reclamație la poliție, zise Miron Nebunul. I-am reținut numărul de înmatriculare.

– Mulțumim mult, Miron! zise mama lui Cristi.

– Da, mulțumim mult, zise și mama Ancăi. Am auzit de la vecine că putem avea încredere în tine să supraveghezi copiii!

– Poate că nu voia nimic rău, zise Miron. Dar mi s-a părut suspect că le-a oferit copiilor o recompensă pentru ajutorul lor. Nu mi-a plăcut deloc aceasta. Copii, să țineți minte: nu trebuie să aveți încredere în străinii care vă oferă dulciuri, bani, distracție sau alte lucruri. Și, în general, este bine să nu aveți încredere în adulții care pretind că au nevoie de ceva de la voi, le-a mai spus Miron.

Mamele copiilor l-au aprobat cu însuflețire.

Copiii s-au apucat să bată mingea în parc, dar pe Cristi îl preocupa ceva:

– De unde știa lumea că Miron e un om bun? Arată atât de ponosit!

– Nu judeca după aparențe! i-a răspuns Elena, o fată din vecini. Încearcă să vezi dincolo de ele.

Un diamant neșlefuit

După ce sunt scoase din mină, înainte să fie curățate, tăiate și șlefuite, diamantele arată la fel ca toate pietrele murdare de pământ.

Într-o primă fază, înainte de orice operațiune de șlefuire, doar un expert poate spune care piatră va fi un diamant valoros.

Oamenii folosesc expresia „diamant neșlefuit” pentru a descrie o persoană care are calități bune, dar nu se prezintă foarte arătos.

Cărui personaj din această lecție i se potrivește calificativul „diamant neșlefuit”?

Sfaturi pentru siguranța ta

ată cum să te ferești de oamenii care ar putea fi răuvoitori. Nu uita că, la prima vedere, nu poți spune niciodată dacă o persoană este periculoasă sau nu. Unii chiar pot părea amabili, îți pot oferi dulciuri, te pot lăsa să te joci cu câinele lor sau te invită la ei ca să te joci pe calculator. Nu accepta aceste daruri și invitații. Nu uita de cele două zicale: „Nu tot ce zboară se mănâncă” și „Pe afară-i vopsit gardul, înăuntru-i leopardul”.

ată și câteva sfaturi practice pentru siguranța ta:

1 Stabilește o parolă cu părinții. Dacă un străin – femeie sau bărbat – vine să te ia de la școală spunând că l-au trimis părinții tăi și chiar le știe numele, serviciul și alte detalii personale, tu nu crede până nu îți spune și parola secretă. Dacă nu știe parola, nu te duce nicăieri cu acea persoană, chiar dacă te presează și te sperie spunând că e urgent, că părinților li s-a întâmplat ceva grav și altele asemenea.

2 Ți s-a spus să nu vorbești cu persoane străine, dar unii străini nu ți se par chiar străini. Dacă ai mai văzut o persoană prin cartier, nu ți se va părea chiar străină. Însă nu te urca în mașină cu ea, nici nu merge acasă la această persoană sau altundeva cu ea, fără a le cere permisiunea părinților.

3 De obicei, adulții nu le cer ajutorul copiilor. Nici nu ar trebui. Nu ajuta niciodată un adult sau alt copil străin să găsească o stradă, sau să-și caute în parc mingea, câinele sau pisica. Înainte de a face orice, du-te mai întâi și anunță-ți părinții despre intenția ta.

4 Dacă te-ai pierdut de părinți într-un spațiu public (în parc, la magazin), nu intra în panică și nu vorbi cu străini. Mergi imediat la un gardian public, la un polițist sau la o vânzătoare din magazin și roagă-i să te ajute.

5 Spune-le părinților sau altui adult apropiat când vrei să mergi undeva singur sau însoțit de alții – fie că vrei să ieși din grădina casei în stradă, fie să te duci acasă la cineva sau să te urci în mașina cuiva cu care nu mergi de obicei. Chiar dacă îți se pare exagerat, să știi că nu este o formă de control din partea părinților, ci o regulă de protecție pentru tine.

6 Dacă părinții îți-au dat voie să mergi undeva, spune-le exact unde vei fi, cum ajungi acolo, cu cine te duci și când plănuiești te întorci. Dacă mai întârzi, nu uita să îi suni sau să îi anunți cumva, ca să nu se îngrijoreze și să înceapă să te caute. Nu uita că toate acestea sunt pentru protecția ta!

7 Dacă îți se pare că te urmărește cineva pe jos sau cu mașina, ține-te departe de acea persoană. Ar fi o idee foarte proastă să te apropii de mașină și să vorbești cu cei dinăuntru. Chiar dacă te crezi iute și puternic, nu poți ști ce se întâmplă. Mai bine schimbă-ți direcția de mers în sens opus direcției în care circulă mașina. Și mai bine ar fi dacă ai găsi o casă sau un magazin unde știi sigur că vei fi la adăpost.

Lecția 13

Un diamant neșlefuit

Informații generale

Temă

Învață să judeci mai degrabă după caracter decât după aparențe.

Continuturi

- ▶ „Nu tot ce zboară se mănâncă.”
- ▶ Care sunt criteriile după care ne alegem prietenii.

Competență

Cunoștințe (a ști)

- ▶ Cum facem diferența dintre caracterul agreabil sau atractiv în aparență și adevărata valoare a unei persoane.
- ▶ Discernământ.

Atitudini (a accepta)

- ▶ Interesul pentru a discerne adevărata personalitate, caracterul celor cu care interacționăm.

Abilități (a aplica)

- ▶ Obiectivitate în observarea celor din jur, evitarea judecăților superficiale și a prejudecăților.

Domenii de dezvoltare personală

- ▶ Discernământ
- ▶ Judecată sănătoasă
- ▶ Prudență

Plan de lecție

1 Cunoștințe (a ști)

Motivare

Scrieți pe tablă câteva expresii și întrebați-i pe elevi ce cred că înseamnă acestea:

„Nu judeca o carte după copertă.”

„Nu tot ce zboară se mănâncă.”

„Este un diamant neșlefuit.”

Povestea pusă în context

Un necunoscut prezentabil îi abordează pe copii în parc, dar se dovedește a nu fi demn de încredere. În schimb, tocmai bătrânul și zdrențarosul Miron Nebunul se dovedește a fi un prieten adevărat pentru copii.

Introducere

Interiorul al oamenilor, motivațiile și inima lor, contează mai mult decât înfățișarea exterioară.

Prezentare

Idei principale

- ▶ Interiorul persoanei (caracterul) este mai important decât exteriorul.
- ▶ Ceea ce pare atractiv poate să ascundă un caracter rău.
- ▶ Sfaturi pentru siguranța noastră
- ▶ Cum se aplică expresia „Nu tot ce zboară se mănâncă” în cazul prietenilor.

Dezvoltarea conținuturilor

A „Nu tot ce zboară se mănâncă”

Această veche zicală spune ceva sau cineva pot părea foarte atractiv la suprafață, dar în realitate să nu fie așa cum pare. În poveste, Miron Nebunul nu arată prea atrăgător. E un bătrân îmbrăcat ponosit, care moțăie pe băncile din parc. Lui Cristi nu-i inspiră deloc încredere:

Doar Miron Nebunul îl cam speria. Arăta de parcă ar fi putut să te ducă într-un loc întunecos... și cine știe, poate chiar să te mănânce, ca în povestea cu Hänsel și Gretel!

Cum să fie inofensiv un bătrân neras și cam murdar? Sigur la el acasă e plin de șobolani! își continuă Cristi șirul gândurilor.

Subliniați suspiciunea lui Cristi față de Miron Nebunul. Apoi întrebați-i pe elevi ce cred celelalte personaje despre acesta, mai ales mamele copiilor și fetele din cartier. Cereți-le elevilor să identifice pasajele din text în care se vede ce părere au aceste personaje despre el. Apoi cereți-le să indice pasajele din care rezultă că Miron Nebunul este de fapt un om bun.

Spre deosebire de Miron Nebunul, necunoscutul periculos are o înfățișare atrăgătoare:

Șoferul mașinii de lux era foarte spilcuit, cu obrazul frumos ras și îngrijit. Ce mașină frumoasă avea!

El chiar le promite copiilor o recompensă dacă îl ajută. Este clar vorba de niște aparențe care le iau ochii copiilor! Impresionat, Cristi se apropie de mașină și vorbește cu șoferul. Atunci, aproape prea târziu, se dovedește că aparențele sunt uneori înșelătoare:

Pe Cristi îl încurca familiaritatea bruscă a șoferului, care părea că vrea să-l tragă mai repede în mașină.

Deși nu știm cu siguranță care erau adevăratele intenții ale necunoscutului – chiar și Miron Nebunul spune că *poate nu voia nimic rău* –, comportamentul său este dubios. Copiii trebuie să învețe să nu muște momeala înfățișării plăcute, mașinii frumoase și recompensei promise de el. Toate acestea se pot dovedi aparențe înșelătoare, iar consecințele lipsei de discernământ pot fi extrem de periculoase.

În acest punct, recapitulați sfaturile lui Miron Nebunul de a refuza promisiunile generoase (dulciuri, baloane, animăluțe, promisiunea unor jocuri drăguțe într-o casă străină) făcute de necunoscuți, dacă acestea nu sunt aprobate de părinți. Astfel de propuneri sunt doar aparențe care se pot dovedi înșelătoare și periculoase, ascunzând motive dubioase. Copiii trebuie să întâmpine cu reticentă cererile de ajutor din partea unor adulți cunoscuți sau necunoscuți dacă aceste cereri nu sunt clar cunoscute și aprobate de părinți. Astfel de cereri pot lua forma căutării un cățeluș sau a unui balon pierdut, lucruri de care copiii pot fi atrași, fiindcă se gândesc că se pot juca cu ele după ce le găsesc. Îndrumați-i să citească sfaturile de la finalul lecției:

Sfaturi pentru siguranța ta

Iată cum să te ferești de oamenii care ar putea fi răuvoitori. Nu uita că, la prima vedere, nu poți spune niciodată dacă o persoană este periculoasă sau nu. Unii chiar pot părea amabili, îți pot oferi dulciuri, te pot lăsa să te joci cu câinele lor sau te invită la ei ca să te joci pe calculator. Nu accepta aceste daruri și invitații. Nu uita de cele două zicale: „Nu tot ce zboară se mănâncă” și „Pe afară-i vopsit gardul, înăuntru-i leopardul”.

Iată și câteva sfaturi practice pentru siguranța ta:

1 *Stabilește o parolă cu părinții. Dacă un străin – femeie sau bărbat – vine să te ia de la școală spunând că l-au trimis părinții tăi și chiar le știe numele, serviciul și alte detalii personale, tu nu crede până nu îți spune și parola secretă. Dacă nu știe parola, nu te duce nicăieri cu acea persoană, chiar dacă te presează și te sperie spunând că e urgent, că părinților li s-a întâmplat ceva grav și altele asemenea.*

2 *Ți s-a spus să nu vorbești cu persoane străine, dar unii străini nu ți se par chiar străini. Dacă ai mai văzut o persoană prin cartier, nu ți se va părea chiar străină. Însă nu te urca în mașină cu ea, nici nu merge acasă la această persoană sau altundeva cu ea, fără a le cere permisiunea părinților.*

3 *De obicei, adulții nu le cer ajutorul copiilor. Nici nu ar trebui. Nu ajuta niciodată un adult sau alt copil străin să găsească o stradă, sau să-și caute în parc mingea, câinele sau pisica. Înainte de a face orice, du-te mai întâi și anunță-ți părinții despre intenția ta.*

4 *Dacă te-ai pierdut de părinți într-un spațiu public (în parc, la magazin), nu intra în panică și nu vorbi cu străini. Mergi imediat la un gardian public, la un polițist sau la o vânzătoare din magazin și roagă-i să te ajute.*

5 *Spune-le părinților sau altui adult apropiat când vrei să mergi undeva singur sau însoțit de alții – fie că vrei să ieși din grădina casei în stradă, fie să te duci acasă la cineva sau să te urci în mașina cuiva cu care nu mergi de obicei. Chiar dacă ți se pare exagerat, să știi că nu este o formă de control din partea părinților, ci o regulă de protecție pentru tine.*

6 *Dacă părinții ți-au dat voie să mergi undeva, spune-le exact unde vei fi, cum ajungi acolo, cu cine te duci și când plănuiești te întorci. Dacă mai întârzi, nu uita să îi suni sau să îi anunți cumva, ca să nu se îngrijoreze și să înceapă să te caute. Nu uita că toate acestea sunt pentru protecția ta!*

7 *Dacă ți se pare că te urmărește cineva pe jos sau cu mașina, ține-te departe de acea persoană. Ar fi o idee foarte proastă să te apropii de mașină și să vorbești cu cei dinăuntru. Chiar dacă te crezi iute și puternic, nu poți ști ce se întâmplă. Mai bine schimbă-ți direcția de mers în sens opus direcției în care circulă mașina. Și mai bine ar fi dacă ai găsi o casă sau un magazin unde știi sigur că vei fi la adăpost.*

Zicale din bătrâni

Există mai multe zicale vechi care sfătuiesc să nu judecăm oamenii după aparențe, ci după cum sunt în interior. Iată câteva exemple:

„Nu tot ce zboară se mănâncă.” Cum se aplică în cazul șoferului mașinii roșii?

„E un diamant neșlefuit.” Diamantele, atunci când scoase din mină, înainte să fie tăiate, curățate și șlefuite, arată ca niște pietre murdare. Numai un expert poate spune

care piatră va deveni un diamant valoros. Oamenii folosesc această expresie pentru a descrie pe cineva care are calități, dar nu este foarte cizelat. Cine din această povestire este „diamantul necizelat”?

„Nu judeca o carte după copertă.” Cum se aplică zicala în cazul unor amici amuzanți și populari, dar care nu prietenii adevărați? Cum este un prieten adevărat?

B După ce criterii ne alegem prietenii

O lectură suplimentară excelentă ar putea fi cartea pentru copii *O sută de rochii* de Eleanor Estes. Ea spune povestea Wandei, o adolescentă săracă dintr-o familie de imigranți polonezi, care este tachinată la școală din cauza accentului străin și a hainelor ponosite. Când o colegă vine la școală cu o rochie superbă, Wanda se laudă că și ea are acasă 100 de rochii. Colegele o batjocoresc neîncetat, dar ea continuă să susțină că are 100 de rochii acasă. Afirmațiile Wandei se vor adevăra când va câștiga un concurs de desen, impresionându-și învățătoarea și colegii cu cele 100 de desene de rochii înscrise în competiție. În cele din urmă, Wanda se mută în alt oraș, iar fostele colege rămân cu regretul că au nedreptățit-o și nu au cunoscut-o mai bine. Ele rețin din toate acestea lecția de a nu mai judeca oamenii după aparențe.

Rugați elevii să citească cerința de la **Activitatea 13** și să precizeze care sunt criteriile esențiale, posibile, respectiv greșite pentru a a-ți face un prieten. Și motivele posibile pot contribui uneori la consolidarea unei prietenii (numerele 1, 4 și 6). Dar elevii au nevoie să distingă între criteriile esențiale și cele posibile, înțelegând totuși că cele din urmă nu sunt greșite, dar nici nu trebuie confundate cu cele esențiale.

Scopul exercițiului este să sublinieze că anumite diferențe nu trebuie să fie obstacole în alegerea unui prieten. Elevii trebuie să rămână cu ideea de a păstra distanța față de persoanele care manifestă atitudini nepotrivate.

Activitatea 13

Citește, pe prima coloană din tabel, motivele pentru a vă alege un prieten. Care sunt esențiale, care sunt posibile și care greșite?

Alegi să te împrietenești fiindcă...	Esențial	Posibil	Greșit
Seamănă mult cu tine la culoarea pielii, tunsoare și îmbrăcăminte.		X	
Este sincer(ă) și se ține de cuvânt.	X		
Are o casă la fel de frumoasă ca a ta.			X
Îi plac aceleași jocuri ca și ție.		X	
Îi pasă de tine și te ajută la greu.	X		
Părinții cred că este bine să fiți prieteni.	X		
Te interesează doar pentru că toți vor să fie prieteni cu el/ea.			X
Îți dă lucruri, așa că te joci cu el/ea.			X

Citește, pe prima coloană din tabelul de mai jos, motivele pentru a respinge prietenia cu cineva. Care sunt esențiale, care sunt posibile și care sunt greșite?

Alegi să te împrietenești fiindcă...	Esențial	Posibil	Greșit
E din Moldova și e diferit(ă) la vorbă.		X	
Are inimă bună, dar crede în alte lucruri decât tine.		X	
Este rău/rea cu toată lumea în afară de tine.	X		
Nu e bun(ă) la sport.		X	
Vrea să vină în vizită la tine ca să se joace, dar e cam neatent(ă) și nu are grijă de lucrurile tale.	X		

Explicați-le elevilor că unele dintre aceste motive țin de aparențe: modul în care arată persoanele sau casa în care locuiesc. Acestea nu sunt prea importante în comparație cu aspectele care țin de caracter – de exemplu, modul în care se poartă cu ceilalți.

2 Atitudini (a accepta)

Activitate la clasă

Recitați *Sfaturile pentru siguranță* de la finalul lecției. Elevii le pot citi pe rând. Discutați fiecare punct în parte până când elevii și-l clarifică.

Subliniați că nu ne putem da seama de caracterul cuiva la prima vedere sau în funcție de promisiunile pe care ni le face. Deși majoritatea oamenilor sunt buni și nu le doresc răul copiilor, nu putem avea încredere decât în oamenii pe care îi cunoaștem sau în care au încredere și părinții noștri, care au experiența vieții.

3 Abilități (a aplica)

Evaluare

Elevii ar trebui să cunoască pe de rost zicalele și să le înțeleagă. Ar trebui să poată distinge între motivele esențiale și cele ne-esențiale pentru a-și alege prietenii.

Activitatea 13

Alegeți între a verifica lucrul cu fiecare elev în parte sau a rezolva întrebările împreună la clasă. Asigurați-vă că elevii conștientizează importanța alegerii unor prieteni buni și că înțeleg diferența dintre motivele esențiale și cele neesențiale în alegerea prietenilor. Subliniați că trebuie să fie deschiși și respectuoși cu toată lumea, inclusiv cu cei diferiți, dar au nevoie să rămână prudenți, reținuți și atenți față de cei cu atitudini care creează suspiciuni.

Sfaturile pentru siguranță

Discutați-le la clasă. Cereți-le elevilor să le aplice la situații concrete, dând exemple din experiența sau cunoștințele lor, pentru a verifica nivelul lor de înțelegere. Subliniați că nu poți ști cu siguranță calitatea și caracterul unui om doar uitându-te la el pe afară.

Sugerați-le să încerce să privească oamenii „pe dinăuntru”, exersându-și abilitățile în acest scop prin discuții cu părinți, rude, profesori, diriginți, consilieri școlari sau alți adulți de încredere.

Activitate individuală și discuție la clasă

Acasă sau ca activitate individuală în clasă, copiii vor scrie pe o foaie numele celui mai bun prieten. Nu trebuie să arate foaia nimănui. Apoi, vor face separat o listă a calităților pe care le consideră bune la acest prieten. De ce le place de el? Copiii pot să fie sinceri, pentru că nimeni altcineva nu va citi ce scriu. După ce au terminat, vor reciti ce au scris și se vor gândi dacă lista lor conține motive bune în alegerea unui prieten.

La ora următoare, sau la sfârșitul lucrului individual, organizați un brainstorming cu întreaga clasă, pentru a alcătui o listă a trăsăturilor bune din cele enumerate de fiecare dintre ei. Încercați să construiți din toate ideile și sugestiile lor modelul prietenului bun și calitățile acestuia.

Temă pentru acasă

Propuneți-le să privească oamenii „la raze X”, căutând să distingă mai întâi trăsăturile ascunse și abia apoi să evalueze și aparența persoanelor. Avertizați-i că esențial este modul în care oamenii arată pe dinăuntru, nu pe dinafară.